

การพัฒนากฎหมายในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
DEVELOPMENT OF LAW FOR PREPARATION OF ENVIRONMENTAL
IMPACT ASSESSMENT REPORT

สุระทิน ชัยทองคำ¹

Surathin Chaithongkam¹

Received: Jan 27, 2023 Revised: Jun 1, 2023 Accepted: Jun 1, 2023

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., รองคณบดี และรักษาการผู้อำนวยการหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี 20000

¹ Assoc. Prof. Dr., Deputy Dean and Acting Director Master of Laws Program at Faculty of Law Sripatum university Chonburi Campus, Chonburi 20000

* Corresponding author : E-mail address : suratin_spu1@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (3) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังมีปัญหาและความไม่เหมาะสมที่จะทำให้ได้รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ องค์ประกอบคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่ขาดองค์กรเอกชน บทลงโทษเจ้าของโครงการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และคณะกรรมการผู้ชำนาญการข้อเสนอแนะของงานวิจัยนี้ได้เสนอแนะ แก้ไขให้มีองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมสำหรับเจ้าของโครงการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย กำหนดให้ผู้นำชุมชนและประชาชนเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการและเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

คำสำคัญ : รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม, คณะกรรมการผู้ชำนาญการ, องค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อม

Abstract

This research has objectives as follows: (1) to study the concept and theory regarding preparation of environmental impact assessment report; (2) to study about the problems, obstacles and inappropriateness that affect the effectiveness in preparation of environmental impact assessment report and (3) to be guidelines in improvement and modifying of the National Environmental Quality Promotion and conservation Act B.E. 2535 (A.D. 1992);

From this research, it is found that preparation of environmental impact assessment report has problems and inappropriateness which affect the preparation of environmental impact assessment report until the preparation does not have effectiveness according to the intention of law.

In this research, there is recommendation that there should be private organizations in environment to be National Environment Board to determine suitable punishment provisions for project owners who violate law, to determine community leaders and people to be the professional committee and open opportunity so that there is appeal against the opinion of the professional committee.

Keywords: Environmental impact assessment report, professional committee, private organizations in environment.

บทนำ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าการพัฒนาโครงการด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชนมีการกระจายอยู่ทั่วประเทศโดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและจังหวัดอื่นซึ่งเป็นเมืองที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นจะมีลักษณะของผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมีเทคนิคหรือวิธีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงมาตรการติดตาม ตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่คล้ายคลึงกัน [1] พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการพิจารณาสั่งอนุญาตหรือต่อใบอนุญาต นำมาตรการตามที่เสนอไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไปกำหนดเป็นเงื่อนไขในการสั่งอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตโดยให้ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่กำหนดตามกฎหมายในเรื่องนั้นด้วย ดังนั้น มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่จะกำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญมากและเจ้าของโครงการจะต้องนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัด [2]

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อรัฐสภาของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า National Environmental Policy Act of 1969 (NEPA) เพื่อส่งเสริมความปรองดองระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ป้องกันและขจัดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิการของมนุษย์ เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจต่อระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของชาติ [3] แนวคิดในเรื่องการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมีรากฐานมาจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกใช้เป็นตัวหนุนในการพัฒนาประเทศและที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนาประเทศที่ขาดความรอบคอบในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ต้องขาดแคลนหรือหมดสิ้นไป อีกทั้งมีปัญหามลพิษของชุมชนได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย อากาศเป็นพิษ ปัญหาขยะและของเสียอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้สอยในชีวิตประจำวัน [4] นอกจากนี้ สภาพปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่มีความเจริญซึ่งมีพื้นที่เป็นภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดผลกระทบหลายอย่างตามมา เช่น ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน สังคม ชุมชน เป็นต้น แนวคิดในการป้องกันล่วงหน้าจึงดีกว่าการมาแก้ไขปัญหามลพิษในภายหลัง ซึ่งมาตรการการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนับเป็นกลไกในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างยิ่งตามหลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle) [5] แม้ว่าเป็นเพียงมาตรการในการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่าจะเกิดปัญหาอย่างไรบ้างและหาทางป้องกันแก้ไขกันไว้ก่อนโดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดปัญหาขึ้นมาจึงหาทางป้องกันในภายหลังซึ่งอาจจะไม่สามารถป้องกันได้ทันที

การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือที่เรียกว่า EIA ย่อมาจาก Environmental Impact Assessment หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการทำนายหรือคาดการณ์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางบวกและทางลบของการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่จะได้หาทางป้องกันให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่าที่สุด [6] ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างบางครั้งรุนแรงถึงขั้นเสียชีวิต ในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สามารถทำได้ง่ายและเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการแก้ไขปัญหในภายหลัง ประเทศต่าง ๆ จึงได้หันมาให้ความสนใจในการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าการติดตามแก้ไขในภายหลัง ซึ่งเป็นวิถีทางที่ระมัดระวังเอาไว้ก่อนเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อระบบสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ที่รัฐควรตระหนักและจัดให้เป็นมาตรการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นผู้สร้างและทำลายสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ต้น [7]

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงได้กำหนดให้มีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 อย่างไรก็ตาม กระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำและการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ยังมีข้อบกพร่องข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการป้องกันความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อศึกษา ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการจัดทำและการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องของไทย หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความทางวิชาการ และการสืบค้นข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ต
2. ใช้แบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒินักวิชาการทางด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน คณะกรรมการผู้ชำนาญการ 1 คน และองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 3 คน

ผลการวิจัย

การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะทำให้ทราบว่าการดำเนินโครงการหรือกิจการใดนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้มีการวางแผนป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า เป็นไปตามหลักการป้องกันล่วงหน้าซึ่งเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่มุ่งหาวิธีการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะให้มีกิจการหรือโครงการเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศไทยจะได้ให้ความสำคัญต่อหลักการป้องกันล่วงหน้าเป็นอย่างมาก และได้นำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จากการศึกษาพบว่ากฎหมายดังกล่าวที่กำหนดองค์กร ขั้นตอน กระบวนการจัดทำและการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมยังมีปัญหา ข้อจำกัดและความไม่เหมาะสมซึ่งทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำเอาประเด็นปัญหาต่าง ๆ ไปสู่การศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบโดยนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกฎหมายไทย รวมทั้งความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย ผู้ชำนาญการและองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สำหรับประเด็นการวิเคราะห์ ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ (1) องค์ประกอบคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2) เจ้าของโครงการ (3) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ ดังนี้

(1) องค์ประกอบคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 12 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกอบด้วยกรรมการ 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมืองซึ่งมีนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นประธานและรัฐมนตรีอีกจำนวน 11 คน ฝ่ายข้าราชการประจำ จำนวน 4 คน และผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 8 คน แต่ไม่ได้กำหนดให้มีองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมไว้โดยตรงรวมอยู่ด้วย

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดให้องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมชาตินั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การกำหนดให้มีองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมชาตินั้น เนื่องจากปัจจุบันสังคมมีความเปลี่ยนแปลงและปัญหาทางสังคมมีความหลากหลาย รัฐบาลควรส่งเสริมให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นซึ่งบทบาทของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้จะเห็นว่าองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมมีอยู่หลายองค์กรต่างมีเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ควรเปิดโอกาสให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อจะได้ทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าตามที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมภาครัฐขึ้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของชาติ จึงเห็นได้ว่าคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นองค์กรที่สำคัญที่สุด

ในการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้ความเห็นชอบแก่รายงานการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังนั้น การกำหนดให้ชัดเจนไว้ในกฎหมายว่าควรกำหนดให้มืองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ อย่างน้อย 1 คน จากจำนวน 8 คน ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อทำหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จึงเห็นว่าเหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสิ่งแวดล้อมมากที่สุด

(2) ประเด็นเกี่ยวกับเจ้าของโครงการ

(2.1) ประเด็นปัญหาการกำหนดค่าปรับขั้นต่ำกรณีเจ้าของโครงการดำเนินการก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้รับความเห็นชอบ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 101/1 วรรคแรก ได้กำหนดบทลงโทษเจ้าของโครงการที่ก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 48 จะได้รับความเห็นชอบหรือถือว่าได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ 100,000 บาท ตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำนั้น ซึ่งกฎหมายนี้กำหนดโทษปรับไว้แม้ว่าจะเป็นอัตราที่สูงก็ตามแต่ไม่ได้กำหนดอัตราขั้นต่ำเอาไว้ทำให้เห็นว่าหากมีการฝ่าฝืนและถูกดำเนินคดีโดยคณะกรรมการเปรียบเทียบแล้วจะทำให้การใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าปรับที่แตกต่างกันออกไป

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าปรับขั้นต่ำผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความเห็นแตกต่างกัน โดยผู้ชำนาญการ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ในการกำหนดค่าปรับเจ้าของโครงการที่ก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้รับความเห็นชอบหรือถือว่าได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการโดยกำหนดอัตราโทษปรับขั้นสูงสุดไว้จะเกิดผลดีเพราะอาจทำให้เจ้าของโครงการเกิดความคิดว่าหากประโยชน์ในการกระทำความผิดที่จะได้รับนั้นไม่คุ้มค่าก็จะไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย แต่การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดอัตราปรับขั้นต่ำเอาไว้จะทำให้เจ้าของโครงการไม่เกิดความกลัว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่คณะกรรมการเปรียบเทียบปรับใช้ดุลพินิจปรับในอัตราที่ต่ำมาก ๆ และหากค่าปรับขั้นต่ำนั้นกำหนดไว้สูงจะทำให้เกิดความกลัวไม่กล้าเสี่ยงที่จะกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการทางด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าเจ้าของโครงการที่ดำเนินโครงการหรือกิจการก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นนิติบุคคลและจะเป็นโครงการหรือกิจการที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากกฎหมายไม่ได้กำหนดโทษปรับขั้นต่ำเอาไว้จะทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวและกล้าที่จะเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมาย อย่างไรก็ตามผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แสดงความคิดเห็นว่าไม่จำเป็นต้องกำหนดโทษปรับขั้นต่ำเอาไว้ เพราะไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนักเนื่องจากคณะกรรมการเปรียบเทียบจะต้องพิจารณาปรับตามความเหมาะสมอยู่แล้ว

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในกรณีที่เจ้าของโครงการที่ก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้รับความเห็นชอบหรือถือว่าได้รับความเห็นชอบ

จากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ ถือว่าเป็นการกระทำความผิดกฎหมายซึ่งจะต้องถูกปรับตาม มาตรา 101/1 วรรคแรก กำหนดโทษปรับ 1,000,000 บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ 100,000 บาท ตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำนั้น โดยอำนาจในการปรับนี้เป็นของคณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบโดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเปรียบเทียบในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ตามความเหมาะสม [8] (มาตรา 110/1 วรรคแรก) โดยคณะกรรมการเปรียบเทียบแต่ละคณะให้มีจำนวน 3 คน และต้องแต่งตั้งจากผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีแต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้วอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ [9] (มาตรา 110/1 วรรคสอง) เพื่อทำหน้าที่เปรียบเทียบปรับผู้ที่กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีโทษปรับสถานเดียวหรือเป็นความผิดที่มีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี อย่างไรก็ตามอำนาจในการปรับกรณีที่ฝ่าฝืนมาตรา 110/1 วรรคแรก กฎหมายไม่ได้กำหนดโทษปรับขั้นต่ำเอาไว้ซึ่งจะทำให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจกำหนดโทษปรับเท่าใดก็ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำความผิดในแต่ละท้องที่จะต้องชำระค่าปรับไม่เท่ากันโดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมต่อผู้กระทำความผิดที่ถูกปรับแตกต่างกันไป และการที่คณะกรรมการเปรียบเทียบในท้องที่ใดเปรียบเทียบปรับในอัตราที่ต่ำก็จะทำให้เจ้าของโครงการที่ก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการไม่เกรงกลัวกฎหมายและกล้าที่จะเสี่ยงเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายกำหนดโทษขั้นต่ำไว้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น เห็นควรกำหนดโทษปรับขั้นต่ำไว้ 200,000 บาท น่าจะเหมาะสม ส่วนอัตราสูงสุดยังคงไว้ไม่เกินหนึ่งล้านบาทเช่นเดิม

(2.2) ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าปรับกรณีเจ้าของโครงการหรือกิจการไม่นำส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 51/5 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 101/2 ไม่ได้กำหนดโทษปรับขั้นต่ำเอาไว้ ในกรณีที่เจ้าของโครงการหรือกิจการซึ่งได้รับอนุญาตให้ดำเนินการแล้ว ไม่จัดทำรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เสนอต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การที่ไม่ปฏิบัติตามที่กำหนดนั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท แต่ก็ไม่ได้กำหนดขั้นต่ำเอาไว้จึงอาจทำให้คณะกรรมการเปรียบเทียบในแต่ละท้องที่กำหนดค่าปรับแตกต่างกัน

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดค่าปรับขั้นต่ำผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แสดงความเห็นแตกต่างกัน โดยผู้ชำนาญการ ได้แสดงความเห็นว่าควรกำหนดโทษปรับขั้นต่ำไว้เพื่อเป็นบทลงโทษแก่ผู้ที่หลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งโทษปรับขั้นต่ำจะต้องกำหนดให้มีความเหมาะสมต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย การกำหนดโทษปรับขั้นต่ำจะเป็นการป้องกันและควบคุมการหลีกเลี่ยงการไม่จัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งการมีบทลงโทษที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพจะทำให้การคุ้มครองดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมได้แสดงความคิดเห็นว่า

ค่าปรับขั้นต้นนั้นเห็นว่าควรให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบในการกำหนดค่าปรับขั้นต้นตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นขององค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องกำหนดค่าปรับขั้นต้นเอาไว้เนื่องจากว่าอาจไม่มีผลในทางปฏิบัติมากนัก เนื่องจากคณะกรรมการเปรียบเทียบจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมอยู่แล้ว

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่กฎหมายไม่ได้กำหนดค่าปรับขั้นต้นในกรณีที่เจ้าของโครงการหรือกิจการไม่นำส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 51/5 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 101/2 จะทำให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจกำหนดโทษปรับเท่าใดก็ได้ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในแต่ละท้องที่จะต้องชำระค่าปรับไม่เท่ากัน โดยขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการเปรียบเทียบ เช่น คณะกรรมการเปรียบเทียบจังหวัดชลบุรีกำหนดค่าปรับ 100,000 บาท แต่ในจังหวัดอื่นหรือใกล้เคียงกันกำหนดค่าปรับ 500,000 บาท เป็นต้น หรือในบางกรณีคณะกรรมการเปรียบเทียบในท้องที่ใดเปรียบเทียบปรับในอัตราที่ต่ำเกินไปก็จะทำให้เจ้าของโครงการหรือกิจการไม่เกรงกลัวกฎหมายและกล้าที่จะเสี่ยงเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมาย การกำหนดโทษปรับขั้นต้นไว้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไข เพิ่มเติม มาตรา 101/2 วรรคแรก กำหนดว่า ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตผู้ใดไม่นำส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 51/5 วรรคแรก ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

(2.3) ประเด็นปัญหาการไม่กำหนดโทษกรณีเจ้าของโครงการไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 51/5 วรรคสี่ ไม่ได้กำหนดโทษเอาไว้ในกรณีที่เจ้าของโครงการหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เจ้าของโครงการละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว

ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการไม่ได้กำหนดโทษเอาไว้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แสดงความเห็นไปในทิศทางเดียวกันโดยผู้ชำนาญการ ได้แสดงความเห็นว่า ควรกำหนดโทษปรับเพื่อให้ผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเกิดความตระหนักและไม่ละเลยในทางที่จะต้องปฏิบัติตามรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม และควรกำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมเป็นการจำคุก หากการหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน สอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมที่เห็นว่าควรกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมมีความเห็นว่าควรกำหนดโทษปรับหรือจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามความเหมาะสมเนื่องจากในทางปฏิบัติเกิดปัญหาเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบและพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากที่เกิดจากเจ้าของโครงการหรือกิจการละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากมีการกำหนดโทษเอาไว้ปัญหาดังที่กล่าวมาจะเกิดขึ้นน้อยลง

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดให้มีการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็เพื่อเป็นการคาดการณ์ถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมไว้ล่วงหน้าและหามาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การที่เจ้าของโครงการหรือกิจการหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนที่อยู่บริเวณนั้น การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดโทษทางอาญาเอาไว้จะทำให้เจ้าของโครงการไม่เกรงกลัวและกล้าที่จะเสี่ยงไม่ปฏิบัติตามรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงเห็นควรกำหนดโทษทางอาญาโดยกำหนดให้มีทั้งโทษจำคุกและปรับ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งไม่กล้าที่จะกระทำความผิด เพื่อให้เจ้าของโครงการหรือกิจการเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง โดยการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 101/2 วรรคสอง กำหนดว่า ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 51/5 วรรคสี่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ

(3.1) ประเด็นปัญหาองค์ประกอบของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการเพื่อทำหน้าที่พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (มาตรา 51 วรรคหนึ่ง) สำหรับการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการ กฎหมายได้กำหนดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการแต่งตั้งกรรมการผู้ชำนาญการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศกำหนด (มาตรา 51 วรรคสอง)

ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รายละเอียด ดังนี้ ข้อ 3 ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยให้แยกเป็นด้านตามความรู้ความเชี่ยวชาญในการพิจารณา ซึ่งแต่ละคณะประกอบไปด้วย

- (1) เลขานุการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ
 - (2) เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตตามกฎหมาย เป็นกรรมการ
 - (3) หน่วยงานเจ้าของโครงการเป็นกรรมการ
 - (4) ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้รับการเสนอชื่อไม่เกิน 9 คน เป็นกรรมการ
- ให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ได้รับมอบหมาย

จากเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการผู้ชำนาญการแต่ละคณะ

คณะกรรมการผู้ชำนาญการแต่ละคณะอาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้ช่วยเลขานุการในแต่ละโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการที่พิจารณาได้ไม่เกินโครงการละสองคน สำหรับประเด็นปัญหาเกี่ยวกับองค์ประกอบคณะกรรมการผู้ชำนาญการผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยผู้ชำนาญการ ได้แสดงความคิดเห็นว่าหากมีการกำหนดให้ประชาชนและผู้นำชุมชนในท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะเป็นผลดีเพราะจะได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตของชุมชนท้องถิ่นของตนและยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครอง ห่วงแหนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมที่แสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยในการที่จะให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพราะเป็นบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ จะได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าควรนำมาตรการใดบ้างมากำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเป็นการช่วยปกป้อง ค้ำครอง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบริเวณการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นด้วย ในส่วนขององค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมได้แสดงความคิดเห็นว่าไม่เห็นด้วยหากมีการกำหนดให้ประชาชนและผู้นำชุมชนในท้องถิ่นเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นอาจมีข้อจำกัดเรื่องความรู้ความสามารถ ความเข้าใจทางด้านสิ่งแวดล้อม และระบบคัดกรองบุคคลที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับประเทศไทยยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ประชาชนหรือผู้นำชุมชนที่ไม่ได้ตัดสินใจภายใต้ประโยชน์สูงสุดของชุมชนอย่างแท้จริงอาจจะเป็นเพราะว่ามีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องหรือเกรงกลัวอิทธิพล ดังนั้น หากจะให้ประชาชนหรือผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเห็นว่าควรอยู่ในระดับของการเปิดรับฟังความคิดเห็นจะส่งผลดีกว่า

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือประชาชนในชุมชนนั้น ๆ การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมไม่สอดคล้องตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้บุคคลหรือชุมชนมีสิทธิจัดการ บำรุง รักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน (มาตรา 43 (2)) นอกจากนี้ยังกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และค้ำครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพรวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (มาตรา 50 (8)) ในการกำหนดให้ประชาชนหรือผู้นำชุมชนเป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการเพื่อทำหน้าที่พิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 แล้ว ยังสอดคล้องกับแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ที่กำหนดไว้หลายข้อ และที่สำคัญได้นำแนวคิดการป้องกันล่วงหน้ามาใช้โดยกำหนดให้การจัดการเชิงรุกที่เน้นการป้องกัน ผลกระทบล่วงหน้า โดยสร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มี ระบบนิเวศที่เปราะบางและพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และคำนึงถึงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิในสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง ทุก ๆ คนมีสิทธิจะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ที่สะอาด ปราศจากมลพิษ มีทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพให้ได้ใช้ประโยชน์อย่างพอเพียง แก่ความจำเป็นในการดำรงชีวิต จะเห็นได้ว่าทั้งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาแล้วและแนวคิดสิทธิในสิ่งแวดล้อมนั้น การจะทำให้บรรลุผลในการปกป้อง คุ้มครองสิ่งแวดล้อมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกฎหมายกำหนดให้ประชาชนและผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ เป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเพื่อร่วมพิจารณาว่าเจ้าของโครงการหรือกิจการมีมาตรการใดที่จะปกป้อง คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ดำเนินโครงการก่อสร้างที่เพียงพอหรือไม่ ดังนั้น เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้มีประชาชนและผู้นำชุมชนอย่างน้อย 2 คน เป็นคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(3.2) ประเด็นปัญหาการอุทธรณ์ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดว่า ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้เป็นที่สุด (มาตรา 51/1 วรรคท้าย)

ในประเด็นความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการที่เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบให้เป็นที่สุดนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แสดงความเห็นแตกต่างกัน โดยผู้ชำนาญการมีความเห็นว่าหากพิจารณา มาตรา 51/1 วรรคสอง ที่กำหนดว่า กรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการไม่ให้ความเห็นชอบให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมหรือจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใหม่ตามแนวทางรายละเอียดประเด็นหรือหัวข้อที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนดภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ มิฉะนั้น ให้ถือว่าผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตไม่ประสงค์จะเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและให้ถือว่าจบกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ตัดสิทธิที่ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตจะเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใหม่ตาม มาตรา 50 เป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าของโครงการหรือกิจการดำเนินการแก้ไขรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอีกครั้ง หากคณะกรรมการผู้ชำนาญการมีความเห็นไม่ให้ความเห็นชอบอีกครั้งก็จะเป็นที่สุดแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมที่เห็นว่าการที่กฎหมายกำหนดให้เป็นที่สุดถือว่าเหมาะสมแล้ว สำหรับความเห็นขององค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมได้แสดงความเห็นไว้ 2 กรณี ได้แก่

(1) หากเป็นช่วงที่ประเทศมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจต้องการให้มีการลงทุน
ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นที่สุดถือว่าเหมาะสมแล้ว

(2) หากเป็นช่วงที่เศรษฐกิจของประเทศชะลอตัวไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการ
ดำเนินการก่อสร้างหากให้องค์กรอื่นตรวจสอบความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการรายงานผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมอีกครั้งเห็นว่าจะเหมาะสม

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ วงศ์บัณฑิต นักวิชาการที่มีชื่อเสียงทางด้าน
สิ่งแวดล้อมเห็นว่าคำสั่งของคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามมาตรา 51/1 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริม
และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้คำสั่งของคณะกรรมการผู้ชำนาญการเป็นที่สุด
ทำให้เห็นว่าไม่สามารถอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวในฝ่ายบริหารได้ อย่างไรก็ตามถือว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง
โดยเจ้าของโครงการที่ไม่เห็นด้วยสามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและ
วิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 (อำนาจ วงศ์บัณฑิต, 2562, หน้า 166 - 167)

สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า มาตรา 51/1 วรรคสอง ที่กำหนดว่า กรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการ
ไม่ให้ความเห็นชอบให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตแก้ไขเพิ่มเติมหรือจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อมใหม่ตามแนวทางการรายละเอียดประเด็นหรือหัวข้อที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนดภายใน 180 วัน
นับแต่วันที่ได้รับแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ มิฉะนั้นให้ถือว่าผู้ดำเนินการหรือผู้ขอ
อนุญาตไม่ประสงค์จะเสนอรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและให้ถือว่าจบกระบวนการพิจารณา
รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ตัดสิทธิให้ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตจะเสนอรายงานการ
ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมใหม่ตาม มาตรา 50 เห็นได้ว่ากฎหมายดังกล่าวเปิดโอกาสให้เจ้าของโครงการ
หรือกิจการดำเนินการแก้ไขรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมรายละเอียดตามประเด็นหรือหัวข้อ
ที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนดอีกครั้งและมีสิทธิที่จะยื่นให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณาอีกครั้ง
ภายใน 180 วัน และในกรณีนี้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบ ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ
ให้เป็นที่สุด หากพิจารณาทางด้านเจ้าของโครงการจะเห็นได้ว่า ได้มีการกลับไปทบทวน แก้ไข รายงาน
การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรายละเอียดตามประเด็นหรือหัวข้อที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการกำหนด
ไว้ในครั้งแรกอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว เนื่องจากว่าเจ้าของโครงการหรือผู้ขออนุญาตก็ต้องการความเห็นชอบ
ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการเพื่อจะได้นำไปขออนุญาตกับหน่วยงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการอนุญาต
ให้ดำเนินโครงการต่อไป หากคณะกรรมการผู้ชำนาญการไม่ให้ความเห็นชอบและความเห็นดังกล่าวเป็นที่สุด
ตามมาตรา 51/1 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
เห็นว่าจะเกิดความไม่เป็นธรรมต่อเจ้าของโครงการหรือผู้ขออนุญาต แม้ว่าจะมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง
ก็ตามแต่การใช้สิทธิในการฟ้องคดีนี้ก็เกิดปัญหาและความไม่เหมาะสมหลายประการ เช่น ต้องเสียเวลาและ
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกโดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าทนายความในการฟ้องคดีและกว่าที่คดีจะถึงที่สุดก็อาจ
ใช้เวลานาน ดังนั้น ควรจะกำหนดให้มีการอุทธรณ์ความเห็นหรือคำสั่งของคณะกรรมการผู้ชำนาญการได้
อีกครั้ง ซึ่งองค์กรที่จะรับพิจารณานั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรจะเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

เพราะเป็นองค์กรที่แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการซึ่งอาจจะเปรียบเทียบได้ว่าคณะกรรมการผู้ชำนาญการเป็นเหมือนศาลชั้นต้น ส่วนคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเปรียบเสมือนศาลฎีกาที่กลั่นกรองประเด็นต่าง ๆ อีกชั้นหนึ่งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาต ส่วนประเด็นที่ว่าจะต้องอุทธรณ์ภายในระยะเวลาเท่าใดเห็นว่าควรให้โอกาสผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตสามารถอุทธรณ์ได้ภายใน 30 วัน เพื่อจะได้มีระยะเวลาในการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ และข้อโต้แย้งในประเด็นต่าง ๆ เช่นเดียวกับการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลที่กำหนดไว้ 30 วัน เพื่อให้คู่ความได้มีเวลาในการโต้แย้งคำพิพากษาของศาล ในกรณีนี้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติถือว่าเป็นที่สุด และเพื่อให้กระบวนการในขั้นนี้เป็นไปด้วยความรวดเร็วเห็นว่าควรกำหนดให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาทบทวนความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้เสร็จสิ้นภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับรายงานกระบวนการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาต

สรุปและอภิปรายผล

ในการพัฒนาประเทศทางด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีความเจริญรุ่งเรือง และผลจากการพัฒนาประเทศยังทำให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง นอกจากนี้การขยายตัวของเศรษฐกิจทำให้มีการค้าขาย การลงทุนและการท่องเที่ยว สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ และการขยายตัวของชุมชนได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย อากาศเป็นพิษ ปัญหาขยะและของเสียอันตรายต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้สอยในภาคอุตสาหกรรมและชีวิตประจำวัน อาจกล่าวได้ว่า ผลจากการให้ความสำคัญและมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศทำให้ขาดความเอาใจใส่ดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทำให้เกิดปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในเมืองที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจจะเกิดภาวะมลพิษอยู่เรื่อย ๆ ตลอดมาส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้การแก้ไขเป็นไปได้ยากหรือหากจะแก้ไขจะต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดในเรื่องของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมขึ้นมาก่อนที่จะดำเนินโครงการต่าง ๆ ดีกว่าการที่จะต้องมาแก้ไขปัญหาในภายหลัง ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นกลไกในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่สำคัญอย่างหนึ่งตามหลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Principle)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการ และขั้นตอนในการจัดทำและการพิจารณารายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ องค์ประกอบคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เจ้าของโครงการ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ซึ่งผลจากการศึกษาและวิเคราะห์ทั้ง 3 ประเด็นหลักดังกล่าว ทำให้ทราบว่าในแต่ละประเด็นยังมีปัญหาของกระบวนการและขั้นตอนในการจัดทำและการพิจารณารายการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ทำให้ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในการป้องกันหรือลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพข้อค้นพบจากการวิจัยจึงได้นำไปสู่การแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติเรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ (1) องค์ประกอบคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2) เจ้าของโครงการ (3) คณะกรรมการผู้ชำนาญการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กำหนดให้องค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ อย่างน้อย 1 คน โดยการแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 12 วรรคแรก ดังนี้

มาตรา 12 วรรคแรก ให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ประกอบด้วย

“นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่เกินแปดคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ ในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง **ซึ่งในส่วนนี้จะต้องเป็นผู้แทนจากองค์กรเอกชนทางด้านสิ่งแวดล้อมหนึ่งคน** และ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*เป็นกรรมการและเลขานุการ”

2. ประเด็นเกี่ยวกับเจ้าของโครงการ

2.1 การกำหนดค่าปรับขั้นต่ำกรณีเจ้าของโครงการดำเนินการก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะได้รับความเห็นชอบ โดยการแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 101/1 วรรคหนึ่ง ดังนี้

มาตรา 101/1 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตผู้ใดก่อสร้างหรือดำเนินโครงการหรือกิจการก่อนที่รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตาม มาตรา 48 จะได้รับความเห็นชอบหรือถือว่าได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการ **ต้องระวางโทษปรับ ตั้งแต่สองแสนบาท ถึงหนึ่งล้านบาท** และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งแสนบาทตลอดระยะเวลาที่ไม่ได้ปฏิบัติให้ถูกต้องหรือหยุดการกระทำนั้น”

2.2 การกำหนดค่าปรับขึ้นตำกรณีเจ้าของโครงการหรือกิจการไม่นำส่งรายงานผล

การปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยการแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 101/2 วรรคหนึ่ง ดังนี้

มาตรา 101/2 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตผู้ใดไม่นำส่งรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 51/5 วรรคหนึ่ง **ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท**”

2.3 การกำหนดโทษกรณีเจ้าของโครงการไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ใน

รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการแก้ไข เพิ่มเติม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 101/2 วรรคสอง ดังนี้

มาตรา 101/2 วรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 51/5 วรรคสี่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อม **ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ**”

3. ประเด็นเกี่ยวกับคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

3.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการผู้ชำนาญการโดยการแก้ไข เพิ่มเติม ประกาศ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการในการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ข้อ 3 (5) ดังนี้

ข้อ 3 ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยให้แยกเป็นด้านตามความรู้ความเชี่ยวชาญในการพิจารณา ซึ่งแต่ละคณะประกอบไปด้วย (5) **ประชาชนและผู้นำชุมชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ดำเนินโครงการก่อสร้างอย่างน้อย 2 คน**

3.2 การอุทธรณ์ความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ โดยการแก้ไข เพิ่มเติม มาตรา 51/1 วรรคห้า และวรรคหก ดังนี้

มาตรา 51/1 วรรคห้า บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาตสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการในกรณีที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้เป็นที่สุด”

มาตรา 51/1 วรรคหก บัญญัติว่า “คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะต้องพิจารณาและให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบภายในสามสิบวันนับแต่ได้รับรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากผู้ดำเนินการหรือผู้ขออนุญาต”

บรรณานุกรม

- [1] สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. (2559). แนวทางปฏิบัติการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- [2] สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. (2559). แนวทางปฏิบัติการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านอาคาร การจัดสรรที่ดิน และบริการชุมชน ระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- [3] อำนาจ วงศ์บัณฑิต. (2562). กฎหมายสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [4] อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์ . (2561). กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [5] อินทิรา เอี่ยมฉัตร. (2552). เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- [6] สนธิ วรรณแสง. (2541). การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: เอ็นไวร คอนเซ็ป จำกัด.
- [7] สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2542). การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- [8] พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- [9] พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- [10] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนพิเศษ 206 ง หน้า 24 วันที่ 27 สิงหาคม 2561